

הרב יהושע מונדשיין

ירושלים תובב"א

נטילת עצה משלושה ידידים

חסיד חב"ד מספרים, שבשעה שעמד אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע לפני קבלת החלטה גורלית – עקירה מליובאוויטש בשעת מלחמת העולם הראשונה – קרא אליו שלושה מאנ"ש והתייעץ אתם יחדיו (במקו"א נעסוק בעז"ה בבירור העובדות לאשורן. וראה גם בס' 'מבית הגזים', עמ' כח-לא).

בדרך זו נהגו גם בדורות שלפניו, וגם אדמו"ר מוהרש"ב עצמו במקרים נוספים (וכתב באותה שעה, שכמדומה לו שהנהגה זו מקובלת עוד מהבעל שם טוב) וכך הורה גם האדמו"ר מליובאוויטש זי"ע במקרים רבים.

אלו הם המקורות הידועים לנו:

במכתב אדמו"ר ה'צמח צדק' ('אגרות-קודש', ב, עמ' קב):

ע"ד בקשתו עצה, מאד קשה עלי הדבר, גם אולי יסמוך ר"מ על עצתי ואין בזה כדי סמיכה כיון שאיני יודע כלל העסקים דשם... ואם לאו יתיישב עם ג' אנשים אר"נ [=אוהבים נאמנים] בתנאי שלא יהי' להם פנייה.

ובמכתב נוסף מאדמו"ר הצ"צ (יודפס א"ה ב'אגרות-קודש אדמו"ר הצ"צ):

...בחסדי ה' לב כו' ושרים ביד ה'. לכאורה י"ל מקומך אל תנח, אם הוא מקום פרנסה, כי להעתיק למקום אחר לא יאחר, כי אולי ישוב חמת המושל, ברצות ה' דרכי איש כו', ומענה רך משיב חמה, ואויב יתהפך לאוהב, הטיבה ה' לטובים. אך אם אולי יש בזה חששות דהפסד להתעכב שם, אזי אפשר נכון ג"כ להעתיק דירתו בהארעד זיבקאיי. ויותר טוב להתיישב בכ"ז עם ג' אנשים אר"נ.

במכתב הרה"ק ר' ברוך שלום בן אדמו"ר ה'צמח צדק', בחיי אביו, בשנת תרכ"ו ('מגדל עז', עמ' תרה):

הייתי אצל כ"ק אאמו"ר שי' ודברתי הרבה עמו בזה... ומה גם שנתיישב בזה הרבה, רק מפני חלישותו והעיקר שקשה עליו הדבור מאד, השיב שיסמכו על ג' אנשים אוהבים, ואיך שיצא מהם אחר הישוב הדעת היטיב כן יעשו.

במכתב אדמו"ר מוהר"ש ('אגרות-קודש', עמ' לד):

יסמוך על עצת ג"א [=ג' אנשים] אוהבי' בני חמשי' שנהי', אשר יודעי' בטוב העסק, ויותר טוב על מקומה.

במכתב האדמו"ר ר' שמרי' נח מבוברויסק, נכדו של אדמו"ר ה'צמח צדק' [משנת תרס"א?]
(מגדל עז', עמ' תרטז):

דבר העתקת דירתי לקאפ[וסט] קשה עלי ביותר מפני חלישת בריאותי...
עכ"ז נשאר אצלי לבקש עצה מפי ג' אנשים, אשר אחשב כי יבואו בקרוב
מדווינסק ריגא פאלצק. והשי"ת יתקנני בעצתו הט' ויגמור בעדנו לטובה.

במכתבי אדמו"ר מוהרש"ב משנת תרס"א ('אגרות-קודש', ג, עמ' קנג):

ידידינו הרמ"מ שי' והרש"ג שי' עוררו אותי הרבה בדבר נסיעה לחו"ל
כי בריאותי חלוש מאד... ותמול הושבתי ג' אנשים את הרמ"מ [ר' מאניע
מאניסזון] שי' ואחי הרמ"מ [ר' מנחם מענדל] שי' ור' מאיר מרדכי שי'
[טשערנין], והחליטו שאסע אי"ה לוואיייעריסהאפען ואסמוך על הדאק' דשם...
ואם יאמר שיש בזה איזה חשש ח"ו, עצתם שאסע לפאריז לשאול אצל פראפ'
ולהשתדל להיות איזה חדשים במענטאן באויר טוב.

עוד שם (עמ' קפ-קפא):

בדבר בריאותי... וע"פ הסכם ג' אנשים ידידינו הרמ"מ מא"ז ואחי הרמ"מ
וידידינו רמ"מ טשערנין נסעתי לפה וואעריסאהאפען... והנה ח"ד הר"י ברלין
שי' יהי' בקרב ב"ב ומסרתי לו איזה פרטים בזה ובקשתיו שיתישבו אודותי
עם ידידינו הרמ"מ מא"ז שי' ושיהי' כבודו וידידינו הרש"ג שי' ויתיישבו יחד
איך ומה שיהי' בזה.

עוד שם (עמ' קצב):

הטע"ג ומכתב הכללי בהנוגע אלי קבלתי. והנני בגודל ת"ח לכ' ויתן השי"ת שתצלח עצתם ותקוים ברכתם עלי וישלח לי השי"ת רפו"ש בקרב בתוך כו'.

עוד שם (עמ' קצד):

בני יקירי שי'... ואתה בשכלך הטוב תבין אשר כן צריך להיות... ובפרט כאשר כן הסכימו ידידינו אהובינו יחיו. וידוע משם כ"ק אבותינו הק' צוקללה"ה, וכמדומה שהוא מהבעש"ט ז"ל, אשר ג' אנשים יש להם כח גדול. וכאשר הסכימו כן בטח יהי' מזה א"ה תועלת טוב.

עוד מסופר על אדמו"ר מוהרש"ב (ברשימותיו של הרה"ח ר' יחיאל היילפרין – שד"ר):

פה, ראסטוב, היה עשיר אחד מאנ"ש הנוסעים, שהיה עולה מדי שנה ללובאוויץ, ושמו ר' יעקב האלברייך. והיה לעת זקנותו ונעשה אלמן, איוותה נפשו למכור כל אשר לו ולעלות לאה"ק. אך כ"ק לא הסכים על זה (וכבר דר כ"ק כאן).

ויהי פעם אחת נכנס והתאמץ [להשפיע] על כ"ק להסכים על עלייתו. ויען כ"ק: תבחרו שלושה אנשים וכפי שיסכימו כן תעשו².

במכתביו של כ"ק אדמו"ר ז"ע חוזר ענין זה פעמים רבות:

קומט בא מיר אויס, אז איר זאלט אוועקזעצן דריי גוטע פריינט אייערע, און דערציילן זיי בפרטיות וועגן דעם מצב, און זייער החלטה זאל זיין ווי עס איז בעסער פאר אייך בגשמיות וברוחניות [נראה לי שתושיבו שלושה ידידים טובים שלכם ולספר להם בפרטות אודות המצב, והחלטתם תהיה כפי הטוב יותר עבורכם בגשמיות וברוחניות] ('אגרות-קודש', ג, עמ' רמה).

יציע כל הפרטים לפני שלשה גוטע פריינד [=ידידים טובים], והשי"ת יתן להם הדעה הנכונה להורותו בטוב לפניו בגשמיות וברוחניות גם יחד (שם, ו, עמ' רט).

(2) הפרטים שבהמשך הסיפור אינם נוגעים לענייננו. אבל בפועל אמר לו אדמו"ר מוהרש"ב גם לאחר הסכמתם: ואני אינני מסכים.

עליו להתייעץ בזה עם שלשה מאנ"ש המכירים אותו ויודעים העניינים על אתר, והשי"ת יתן להם הרעיון הנכון איך לייעצו כטוב לפניו בגשמיות וברוחניות גם יחד (שם, יא, עמ' מג).

יציע זה לשלשה מידידיו וכעצתם יעשו. והשי"ת יתן להם הרעיון הנכון לייעצו (שם, עמ' רמז).

ייתייעץ עם שלשה מידידיו מאנ"ש היודעים התנאים במקומם... והם ייעצוהו. ויה"ר אשר השי"ת יתן להם הרעיון הנכון איך לייעצו (שם, עמ' תיג).

ומהנכון שיושיב ג' אנשים מידידיו ויפרט לפניהם כל הענין, והשי"ת יתן להם הרעיון הנכון איך לייעצו (שם, יז, עמ' מב).

יפרט המצב לפרטיו לפני שלשה מידידיו במקום, ויהי רצון שיתן להם השי"ת הרעיון הנכון איך לייעצו (שם, עמ' דש).

יציע הענין לפני שלשה מידידיו אשר במקום, וכבר נאמר ותשועה ברוב יועץ (שם, יח, עמ' קמב).

דעתי שיושיב שלשה אנשים מידידיו מזקני אנ"ש אשר במקומו עתה, ויציע לפניהם את כל הענין כפי שיהי' ידוע לו ביום ההוא, והשי"ת יתן להם את הרעיון הנכון איך לייעצו, לטוב לפניו ולפני ב"ב שיחיו בגשמיות וברוחניות, וכהוראתם יעשה ויהי' להצלחה (שם, כא, עמ' קעא).

יציע הענין לפני ג' ידידים ויעשה כהכרעתם (שם, כד, עמ' סח).

לעתים היה אדמו"ר ז"ע מייחס לדברי שלושת הידידים כוח של פסק, ולא רק עצה בעלמא:

מהנכון ה' שיושיב שלשה אנשים מידידיו ויציע לפניהם הענין, והם יאמרו בכח הרבים – שאין מקום להנ"ל וטובה ההצעה (שם, יב, עמ' קעד).

יציע הענין לפני שלשה מבנ"י מידידיו, ובכח הרבים יפסקו הענין לטוב בטוב הנראה והנגלה (שם, יז, עמ' קסו).

ולעתים היתה ההוראה להתייעץ עם ידידים, לאו דווקא שלושה במספר:

ייתייעץ עם ידידים על אתר (שם, כד, עמ' נג).

מחוץ לחסידי חב"ד מצאתי בדומה לזה רק במקור אחד, והוא

בס' 'תפארת ישראל' לר' שלמה טלינגטור (ירושלים תש"ה, עמ' ל):

בשם הרה"ח ר' דאדי [אורטינבורג, אב"ד ברדיטשוב] ז"ל, ששמע מאדמו"ר [הרה"ק מרוז'ין] זלה"ה שאמר בלשון קדשו: א' יוד א'ז ער האָט אַ מבוקש אין קען ניט קעמין צי מיר, זאָל עהר אַ וועק לייגין אַ קוויטל מיט אַ קערביל, וועט עהר גיהאָלפֿין ווערין. איין עצה? דריי גיטע ברידער גלייך וויא איך [כשיש ליהודי בקשה ואין הוא יכול לבוא אלי, יניח 'קוויטל' עם רובל אחד, ויוושע. בקשת עצה? שלושה ידידים טובים ("אחים") הם בדיוק כמוני].

ע"ד שדברתי עם כ"ק האדמו"ר [מהרי"צ] מליובאוויטש בענין הבערה אי ללאו יצאת או לחלק, ואסבר לן כי הבערה אין לה שיעור שאפי' ניצוץ מעט דק מן הדק גורם בסופו להבעיר אש גדולה, וכמו שרואין עכשיו ביתר בירור באלקטרי' בלע"ז וכדומה, שהוא כמעט כעין גורם.

(ס' מכתם לדוד להרה"ג דוד נתן לעזער ז"ל, ברוקלין תשל"ו, עמ' צא)

וכשהלכתי (ביום ד' ניסן תרצ"ה [לכאורה צ"ל תר"צ]) לנחם את ב"ב של הרה"צ הק' מטשערנוביל זללה"ה נפגשתי במעונם עם הרה"צ ר"י מליובאוויטש [זללה"ה] נכד הרב הקדוש זללה"ה מלאדי, ודיבר עמי אודות מאמר חז"ל במס' ע"ז (י"ח ע"א) בכה רבי יש קונה עולמו בשעה אחת, דהכוונה שהי' מקנא בבע"ת שעושה תשובה בכל לב באמת. משא"כ איש צדיק אפי' שהוא שפל בעיני עצמו כאילו עבר כל עבירות שבעולם ר"ל וחוזר בתשובה ע"ז מעומקא דלבא, מכל מקום אינו דומה לזה שבא דבר עבירה לידו בפועל ממש ומתחרט באמת, כמו שאירע ליהודה, לפיכך זכה לבחי' מלכות ויצא ממנו משיח.

(ס' מכתם לדוד להרה"ג דוד נתן לעזער ז"ל, ברוקלין תשל"ו, עמ' נה)